

dr Lesław Spychała

Specjalizacja

Dr Lesław Spychała jest adiunktem w Instytucie Historycznym Uniwersytetu Wrocławskiego, historykiem mediewistą specjalizującym się w dziejach Węgier w średniowieczu i wczesnej epoce nowożytnej, historiografii węgierskiej, problematyce *origo gentis* i procesów etnogenetycznych oraz kształtowaniu świadomości etnicznej (tzw. gentylizm), w kulturze i cywilizacji Wielkiego Stepu, a także w kodykologii, historii książki i bibliotek na średniowiecznych Węgrzech i Śląsku.

Kariera zawodowa

Karierę akademicką rozpoczął w Instytucie Historycznym Uniwersytetu Wrocławskiego, gdzie w latach 1987–1989 pracował jako asystent. Następnie, w latach 1991–2001, był związany z Oddziałem Rękopisów Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu, przechodząc kolejne szczeble kariery – od młodszego bibliotekarza do kustosa. Od 2001 r. nieprzerwanie pracuje jako adiunkt w Instytucie Historycznym UWr. Stopień doktora uzyskał na podstawie rozprawy *Etnogeneza (origo gentis) Węgrów w świetle łacińskojęzycznej historiografii wieków średnich*.

Stypendia i projekty badawcze

W toku kariery naukowej korzystał z licznych prestiżowych stypendiów i programów badawczych, m.in. Rządu Republiki Austrii (1994), Herzog August Bibliothek w Wolfenbüttel (1995, 2002), Fundacji z Brzezia Lanckorońskich (1998, 2007), Domus Hungarica

Scientiarum et Artium w Budapeszcie (2003, 2004), Marion Dönhoff Stiftung (2004) oraz Gerda Henkel Stiftung w Berlinie (2005). Był kierownikiem grantu promotorskiego Komitetu Badań Naukowych (1998–2000) poświęconego etnogenezie Węgrów, a w latach 2007–2010 uczestniczył w międzynarodowym projekcie *Encyclopedia of the Medieval Chronicle* realizowanym przez Brill Academic Publishers w Lejdzie.

Działalność naukowa i popularyzatorska

Aktywnie uczestniczy w międzynarodowym życiu naukowym, prowadząc wykłady i debaty w Polsce i za granicą. Występował m.in. w Instytucie Nauk Historycznych Węgierskiej Akademii Nauk (2014) oraz na Uniwersytecie Loránda Eötvösa w Budapeszcie w ramach programu Erasmus (2012–2013). Był moderatorem i organizatorem paneli dyskusyjnych poświęconych relacjom polsko-węgierskim, m.in. podczas międzynarodowej konferencji „Spotkanie trzech monarchów w Muchoborze Wielkim oraz rządy króla Macieja Korwina we Wrocławiu i na Śląsku” (2019), a także podczas cyklu wydarzeń organizowanych przez Wrocławskie Towarzystwo Polsko-Węgierskie i lokalne instytucje kultury (2021–2025). W 2002 r. przygotował również uczniów I Liceum Ogólnokształcącego w Wałbrzychu do międzynarodowego konkursu poświęconego postaci Stefana Batorego w Budapeszcie, gdzie zdobyli drugie miejsce.

Zestawienie najważniejszych prac naukowych

Monografie

- *Studia nad legendą dynastyczną Arpadów: między pulpitem średniowiecznego skryby a „warsztatem” współczesnego badacza* (Acta Universitatis Wratislaviensis 3329. Historia 182), Wrocław 2011.

Edycje źródłowe

- Współautorstwo z Wojciechem Mrozowiczem, *Tradycja o królach węgierskich we wrocławskiej kompilacji kronikarskiej*

ze schyłku średniowiecza, [w:] Dux, milites et clerici, mercatores et scriptores... Z badań nad dziejami elit w średniowieczu i dobie nowożytnej, red. Mateusz Goliński, Stanisław Rosik, Wrocław 2021 (Scripta Historica Medievalia, 6), s. 101–131.

Artykuły w czasopismach

- *Węgrzy jako 'pars aliqua gentis Massagetum'. Ślady późnoantycznej i wczesnośredniowiecznej uczoności w dziele Tomasza archidiakona Splitu. Część 2: Postrzeganie Massagetów. 1) Kontekst „scytyjski”, „Studia Antiquitatis et Medii Aevi Incohantis”, 6 (2021), s. 174–238.*
- *Węgrzy jako pars aliqua gentis Massagetum: ślady późnoantycznej i wczesnośredniowiecznej uczoności w dziele Tomasza archidiakona Splitu. Część 1: Postrzeganie Węgrów we wczesnym średniowieczu z perspektywy zastosowanych w źródłach określeń, „Studia Antiquitatis et Medii Aevi Incohantis”, 5 (2020), s. 155–195.*
- *Korekta do tradycji rękopiśmiennej „Kroniki węgiersko-polskiej”: domniemany przekaz „Kodeksu Krasińskich 6”, „Studia Źródłoznawcze” 52 (2014), s. 103–111.*
- *Kiegészités 'A magyar-lengyel vegyes krónika' kéziratossagyományához: a 'Krasiński 6. számú kódex' feltételezett szövege, „Magyar Könyvszemle” 129/4 (2013), s. 409–423.*
- *Zapomniany opis Śląska z końca XVI wieku, „Śląski Labirynt Krajoznawczy”, 6 (1994), s. 169–173.*

Rozdziały w monografiach

- *'Habent sua fata libelli/manuscripta', czyli uwagi w związku z wynikami najnowszych badań nad podstawą źródłową XVI-wiecznej 'Tarih-i Ungurus/Üngürüs', [w:] Społeczeństwa Europy Środkowo-Wschodniej w epoce wczesnonowożytnej: księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Krystynowi Matwijowskiemu w osiemdziesiątą rocznicę urodzin, red. Jerzy Maroń, Filip Wolański, Leszek Ziátkowski, Wrocław 2016 (Wrocławskie Prace z Historii Nowożytnej, 2), s. 195–210.*

- *Gyula Kristó (1939–2004)*, [w:] *Mediewiści*, t. 3, red. Jerzy Strzelczyk, Poznań 2015 (Publikacje Instytutu Historii UAM, 131), s. 105–129.
- *‘Lingones’ Tomasza ze Splitu. Węgierska nazwa Polaków („lengyen”/„lengyel”), czy jej południowosłowiański odpowiednik („Lendel” [„Lendēn”])?*, [w:] *Z badań nad historią Śląska i Europy w wiekach średnich*, red. Mateusz Goliński, Stanisław Rosik, Wrocław 2013 (Scripta Historica Medievalia, 3), s. 173–215.
- *‘Święty przodek’ (?)*: przyczynek do genealogii Arpadów w średniowiecznych kronikach węgierskich, [w:] *Historicae viae: studia dedykowane Profesorowi Lechowi A. Tyszkiewiczowi z okazji 55-lecia pracy naukowej*, red. Mateusz Goliński, Stanisław Rosik, Wrocław 2012 (Scripta Historica Medievalia, 1), s. 177–232.
- *Wegweiser durch die Handschriftenbestände der Universitätsbibliothek Wrocław/Breslau*, [w:] *Kulturgeschichte Schlesiens in der Frühen Neuzeit*, Bd. 2, hrsg. von Klaus Garber, Tübingen 2005 (Frühe Neuzeit, 111), s. 656–746.
- *‘Tarih-i Ungurus’ (Historia Węgier), tureckojęzyczny „przekład” średniowiecznej kroniki węgierskiej. Stan wiedzy i problemy badawcze*, [w:] *Ad fontes: o naturze źródła historycznego*, red. Stanisław Rosik, Przemysław Wiszewski, Wrocław 2004 (Acta Universitatis Wratislaviensis 2675. Historia 170), s. 259–282.
- *Pozailustracyjne funkcje malarstwa książkowego w „Chronicon pictum Vindobonense” na przykładzie ilustracji tzw. podania o cudownej łani*, [w:] *Studia z historii średniowiecza*, red. Mateusz Goliński, Wrocław 2003 (Acta Universitatis Wratislaviensis 2512. Historia 163), s. 24–103.
- *Wrocław – Biblioteka Uniwersytecka. Oddział Rękopisów*, [w:] *Zbiory rękopisów w bibliotekach i muzeach w Polsce*, oprac. Danuta Kamolowa przy współudziale Teresy Sieniateckiej, wyd. 2 popr. i rozsz., Warszawa 2003 (Zbiory Rękopisów w Polsce, 1), s. 514–538.
- *Wrocław University Library. Manuscripts Department*, [w:] *Manuscript collections in libraries and museums in Poland*,

comp. D. Kamolowa, with T. Sieniatecka, Warszawa 2007, s. 530–557.

- *'Dicunt... Gog et Magog esse Hungros...'*. Z problematyki średniowiecznych „origines gentium”, [w:] *Średniowiecze polskie i powszechne*, 2, red. Idzi Panic, Jerzy Sperka, Katowice 2002 (Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, 2056), s. 89–114.
- *Capillum usque ad cutem ferro caedunt: w kwestii źródeł i wiarygodności przekazu Kroniki Reginona o Węgrach*, [w:] *Viae historicae: księga jubileuszowa dedykowana profesorowi Lechowi A. Tyszkiewiczowi w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*, red. Mateusz Goliński, Stanisław Rosik, Wrocław 2001 (Acta Universitatis Wratislaviensis 2306. Historia 152), s. 23–40.
- *'Qui... Ungros Agarenos putant, longa via errant'*. W kwestii średniowiecznych poglądów na 'origo Hungarorum', [w:] *Origines mundi, gentium et civitatum*, red. Stanisław Rosik, Przemysław Wiszewski, Wrocław 2001 (Acta Universitatis Wratislaviensis 2339. Historia 153), s. 103–131.
- Wraz z Markiem Derwichem, Markiem L. Wójcikiem, Agatą Tarnas-Tomczyk, *State of research on a daily life of monks and canons regular in East-Central Europe during Middle Ages and Modern Ages*, [w:] *La vie quotidienne des moines et chanoines réguliers au Moyen Âge et Temps modernes*, Wrocław–Książ 1995 (Travaux du L.A.R.H.C.O.R. Colloquia, 1), s. 51–98.